

LIIKOLA

Kaunis kotikylämme Liikola (nimen alkuperästä ei ole varmaa tietoa) rajoittuu pohjoisessa Suulajärveen, idässä Kivennavan rajaan Onkamojärven ja Mustalammen puolivälin tasalle saakka. Eteläraja kulki itä - länsisuunnassa Mustalammen pohjoispuolitse Vammeljokeen ja länsiraja Vammeljokea pitkin takaisin Suulajärveen.

Kylämaisemaa hallitsi puhdasvetinen Suulajärvi. Järvi ja puhdas vesi lienevät osaltaan vaikuttaneet siihen, että kylässä oli paljon emigrantti-huviloita, etenkin siihen aikaan kun rajat vielä olivat auki. Tämä huvila-asutus oli monessa mielessä tärkeätä kyläläisille. Kesällä se antoi työtä monelle, herrasväki tarvitsi monenlaista aputyövoimaa ja samalla talolliset saivat myytyä ruokatavaraa. Näin ei enää kuitenkaan ollut 30-luvulla, elämä hiljeni kun raja sulkeutui.

Kylän talot olivat ryhmittyneet suurimmaksi osaksi Kivennavalta Kanneljärvelle jatkuvan tien varteen. Talot olivat yleisesti ottaen siistejä ja useimmissa oli myös puutarha. Itse kylässä oli ikään kuin kaksi kylää : Kivennavan puoleista kutsuttiin Kylänpääksi ja joenpuoleista Ryhmäpääksi.

Kylän keskuspaikka oli osuuskauppa, se sijaitsi Kuuterselkään menevän tien risteyksessä. Kauppaan tuli posti kaksi kertaa viikossa, kauppaan voi myös jättää lähtevät kirjeet. Postinkulku oli järjestetty niin, että Kivennavalta kotoisin olevat miehet, Tolvanen ja Moisander kuljettivat postia hevoskyydillä. Aamulla aikaisin menivät Kanneljärven asemalle ja palasivat iltapäivällä.

Siihen aikaan autoja oli harvoilla ihmisillä, niinpä ei teitäkään paljon aurailtu tai muuten kunnosteltu. Talvisaikaan saattoi postihevonen olla ensimmäinen jäljenjättäjä pyryisen yön jälkeen. Puutavaraa myytiin hyvin runsaasti ja ne tukit kuljetettiin suureksi osin hevospelillä Mustaanmäkeen, Ojaisten takana ollutta talvitietä pitkin.

Palaan vielä tuohon Kuuterseläntien haaraan (risteys), no osuuskauppa siinä tuli jo mainittua ja siinä oli muistini mukaan myymälänhoitajana Paavo Hietanen, tämän siirryttyä kirkonkylään, tilalle tuli Eevert Lipponen Uudeltakirkolta, hänen jälkeensä Väinö Sopenen. Viimeisenä kaupanhoitajana ennen sotaa toimi Mikko Huuhka.

Se miksi yhä pyörin tässä keskuksessa on se ” pömpeli ”, joka siinä seistä jököttää, nimittäin se ruiskuputka. Kauniimmin sanottuna Liikolan VPK:n kalustovaja, jossa oli käsiruisku. Oli tällä putkalla sosiaalinenkin merkityksensä. Tosin tämä oli miesten valtaama kohtaupaikka, siinä turisivat ukot päivän tapahtumista harva se ilta. Nuoriso kerääntyi näyttelemään uusia polkupyöriään. Eikä kylässä muutenkaan parempaa tietotoimistoa tarvittu, ilmoitus putkan seinällä takasi tiedonkulun.

Tässä putkan luona oli myös opettajamme talo ja autotalli. Opettaja ei pitänyt siitä, että ukot istuivat kanavan (on maantienoja) reunalla. Ja koska huomautukset eivät menneet perille, opettaja ryhtyi sanoista tekoihin. Otti ämpärin ja tervasudin ja tervasi ojanpientareet, - istukoon, ken haluaa. Tätä ei kylän nuoriso ymmärtänyt, eikä hyväksynyt alkuunkaan. Miettivät mitä tehdään, lopulta äly välähti: haettiin riihestä viskuri ja nostettiin se autotallinkatolle. Sitten pyöritettiin viskuriä iltakaudet. Aikanaan loppui tämäkin leikki.

Seuratoimintaa on kylässämme ollut myös, muutamia mainitakseni: maamies-seura, urheiluseura, työväenyhdistys, suojeluskunta ja lottajärjestö. Kuorolaulua ja maatalouskerhoa pidettiin myös. Maamies-seuralla oli oma talo ja viljankuivaamo sekä - lajittelija.

Teollisuutta ei kylässä ollut. Määttäsen Mylly jauhoi Suulajoessa kyläläisten ja miksei muidenkin kylien viljat. (Toinenkin mylly on ollut: Henterläisiin mylly). Siihen aikaan ”Kosen joki ” oli kolmena uomana virtaava joki, nykyisin vain yksi vaivainen liru on jäljellä. Vuonna 1932 tai - 33 saatiin jokeen uusi silta ja siitä tuli nuorison suosima kohtaupaikka.

Kun kylämme oli siis muodostunut ikään kuin kahdesta kylästä, se näkyi kanssa-käymisessä. Jos vietettiin häitä tai järjestettiin hautajaiset, kutsuttiin se puoli kylää mihin itse kuuluttiin.

Hautajaisiin käytiin kutsumassa, ts. käytiin manaamassa. Yleensä sanottiin jotta ”mie tulin mannaamaan sinuun tai teitä hautajaisiin”. Kauempaan asuville lähetettiin kutsu kirjeessä, valkoisen kirjekuoren reunassa oli musta raita. Hautajaisissa yhtenä ruokana tarjottiin hernerokkaa.

Palmusunnuntaina lapset kävivät virpomassa naapurit ja sukulaiset. Lukivat virpomisluvun ja antoivat itse tekemänsä virpovitsat virvotuille. Nämä vitsat olivat pajunoksia ja koristeltu kreppipaperilla. Viikon kuluttua, pääsiäislauantaina sitten sai mennä hakemaan palkkansa, se voi olla kananmuna, pulla tai jotakin muuta. Silloin suklaamunat olivat harvinaisia, mutta kyllä niitäkin oli.

Tämä pääsiäisaika oli muutenkin sellaista kevääntulon ja leikin aikaa. Kun piinaviikko oli kulunut ja pitkäperjantaistakin päästy, niin sitten pääsiäislauantaina haettiin kartanolta ”variksen pesää”. Vanha sanonta lupaa että ”varis munii pääsiäisenä”, taisi paremminkin mennä aapiskukon” piikkiin”. Aina se etsitty pesä löytyi, toinen juttu onkin - mitä siinä oli.

Toisena pääsiäispäivänä sitten vasta se riemu ratkesi lapsille, silloin sai laittaa ”liekun”. Ja voi sitä iloa ja riemua kun sai oikein liekkua. Tietysti joka talossa missä oli lapsia, oli myös liekki, ja siinä sitten vertailtiin kenen liekussa sai kovimman vauhdin. Se siitä liekkumisesta.

Muutama sana ruokapuolesta.

Kylä eli ns. omavaraistaloutta. Jokaisella oli oma koti, olkoon se sitten miten pieni ja vaatimaton tahansa. Lehmä ja kanoja, ehkä keväällä hankittiin sianporsas kasvamaan. Joulun alla sitten sika pääsi hengestään ja se suolattiin oikein ”tönkkösuolaiseksi” pitihän sen säilyä keväeseen, jos muuten riitti sinne asti. Peruna- ja kasvimaat kuuluivat myös joka talouteen.

Makkaroita ja muita lihajalosteita oli harvemmin syrjäkylän puodissa. Kaupasta ostettavaksi jäivät kahvi, sokeri, suola, hiiva ja tietysti ryynit, sellaiset mitkä eivät olleet kotimaisia. Tuli mieleen siirappi, olin jostakin kuullut, että jouluna syötiin vehnästä ja ”paatakkaa” ja ehkä joku joi vielä ”piittinää”.

Muutenhan ruoka oli yksinkertaista valmistaa, sillä käytettiin paljon tuvan leivinuunia. Talvella se lämpisikin, saa sanoa joka päivä. Uuniin oli mukava pistää pottilohko ja uunipuuro muhimaan, valmista tuli kuin itseksensä. Leipä leivottiin kotona ja yleensä lauantapäivä oli ”vatruskan” paistopäivä. Siinä sivussa vehnäset sekä hiivaleivät ja viimeiseksi lihapotti pistettiin uhvatan nenässä uuniin. Piirakoita paistettiin erilaisista ryyneistä, hersryyni ja riisi olivat yleisimmät. Lanttukukkoa tehtiin leivänpaistopäivänä (siis hapanleivän).

Syksyllä kerättiin sieniä ja marjoja. Mikäpä oli mukavampaa kuin marjapiirakka talvisena päivänä kahvin tai ”tsajun” kanssa. Hapankaalin tekeminen, oli sekin syksyisiä töitä.

Sitten oli vielä nämä riihenpuinnit. Vaikka puimakoneet muun viljan puivatkin, niin ainakin ruis piti kuivattaa ja puida vanhaan tapaan riihessä. Täytyihän ”potuska” olkien olla suorina olkia. Riihen uunissa oli mukava paistaa lanttu- ja naurispaistikkaita. Riihtä lämmitettiin monta päivää. Kun ahos oli puitu, piti kiireesti ahtaa uusi ahos kuivumaan riihenparsille ja vasta sitten voi riisua ”riihinöpsyt” ja mennä saunaan.

Onhan meillä sitten muistoissa tämä kieltolain aika.

Trokarit ajoivat autoilla ja lasti oli tietty pirtua erikokoisissa peltikanistereissa. Erään kerran poliisit olivat saaneet vihiä siitä, että autoja olisi tulossa. Niinpä he virittivät ns. piikkimaton tielle ja jäihän siihen ainakin yksi auto. Siinä sitä oli vilskettä tarpeeksi, kun kuljettajat yrittivät saada lastinsa piiloon. Oli kesä ja heinänteon aika, sinne vaan peltoon piiloon, sillä ei ollut väliä, oliko heinä- tai

viljapelto, oli kiire. Aikanaan löytyi jopa 10-litraisia kanistereita. Eipä ollut ihme, kun sinä kesänä ukot pörräsivät pirtuhumalassa koko heinäajan.

Tässä toinen heinäajan muisto.

Talon nuori väki oli lähtenyt niitylle heiniä kuivattelemaan. Päivä oli aurinkoinen, heinät olivat karheella ja niitä siinä käännettiin ja tarkoitus oli viedä ne illalla kuivina latoon. Tuli lounaan aika ja väki söi, mutta syönnin jälkeen alkoi niin ”ramasta” että päätettiin ottaa ladossa pienet ruokaleivot. Vanha emäntä oli jäänyt kartanolle ja seuraili siellä päivän kehitystä. Yhtäkkiä hän huomaa mustan sadepilven nousevan uhkaavasti kylän ylle. Emäntä katsoo niitylle päin ja toteaa ettei heinämiehiä näy missään, ja kuivat heinät on karheella. Ei muuta neuvoksi, harava käteen ja menoksi. Tultuaan niitylle, emäntä alkaa huutaa ”pilv nousoo ja työ halvatut makkaatta laaos, mie pitelen haravan kans pilvii.”

Tähän voisi lisätä näistä eväistä, kun lähdettiin niitylle heinäntekoon tai kauran niittoon. Sen verran kaukana niityt olivat, ettei kannattanut edestakaisin kulkea, vaan mentiin eväissä. Yleensä eväisiin kuului maito- tai piimäläkkinen, leipää, suolakalaa, no voita myös. Useasti oli kesäaikana paistettua ”jamakkaa” siitä tulikin hyvä lounat-ajan ruoka, rahkamaito. Tavallisesti niityltä löytyi lähteensilmä, sinne vietiin maito ja piimäläkkiset kylmään

Onkijärvi on toinen kylän järvistä, lampia on useita, järvi sijaitsi vähän kylän ulkopuolella, se on hyvin kaunis ja puhdasvetinen. Täällä näkyi vielä entisen asutuksen jälkiä, mm. suuren huvilan kivijalka, huvilaa ympäröineen puiston suihku lähteiden pyöreät betonialtaat olivat vielä nähtävissä.

Sitten siellä on ollut sähkölaitos, seinät olivat vielä pystyssä. Kävimme usein siellä sisälläkin, rappukäytävä oli sellaisessa kunnossa, että voi kulkea. Ympäristössä oli jäännöksiä kasvihuoneista ja järvessä oli kala-altaita. Onkijärvelle lähdettiin kesäisin oikein retkelle. Ja marjoja käytiin poimimassa sieltä ympäristöstä, samoin muuraimet saatiin poimittua sieltä suomaastosta.

Täällä oli myös se pyöreä torni, jonka Seppäsen Unto toi tontillensa. Untolla oli myös joinakin kesinä purjevene, sillä hän purjehti Suulajärvellä.

Kauppa, puoti se oli kansan suulla sanottuna. Kovin paljon se erosi näistä nykyajan marketeista. Puodissa oli aivan oma tuoksunsa, olihan siinä samassa huonetilassa melkein kaikki mitä kaupan sorttimenttiin kuului. Lamppuöljyt ja tervat olivat ulkovarastossa, taisivat siellä olla myöskin ”sillipotskat”. Lipeäkivi oli ulkovaraston tavaroita. Syksyllä siantappo aikaan tarvittiin lipeäkiveä saippuankeitossa. Silloin emännät kyselivät toisiltaan ”a mite siun saippuais onnistu, sait sie valkosta ja hyyvää”

Kahvi ostettiin kaupasta, yleensä raakoina papuina. Paahtaminen tehtiin kotiololoissa rännälillä, joko pitkävartisella, mikä ylettyi uunin hiillokselle paahtumaan tai toinen malli, jota pyöritettiin hellan renkaissa. Jos talvella sattui kulkemaan kylän tiellä, tuli vastaan usein juuri paahtetun kahvintuoksu, uuni lämmitettiin joka päivä, ja niin ollen kahvinpaahto sopi tehtäväksi siinä sivussa. Tietysti sitten keitettiin ”hiilkohvit” ja se oli sama kuin ”just paahtettu”.

Venäläinen koulu

Kylässämme oli myös venäläinen, emigranttien lapsille tarkoitettu koulu. Se oli 8-vuotinen, yliopistoon johtava sisäoppilaitos. Tämä monikerroksinen rakennus oli vähän kauempana tiestä ja jotenkin suljettu paikka. Harvoin siellä kyläläiset pääsivät käymään. Sama juttu oli oppilaiden kanssa, eivät hekään saaneet olla tekemisissä kylän lasten kanssa. Joskus siellä koululla pidettiin myyjäisiä, ne olivat vähän niin kuin nämä nykyajan kirpputorit. Vaatteita ja kenkiä oli pitkillä pöydillä hujan hajan, taisivat olla jostakin ulkomailta saatuja lahjoituksia - koulun ylläpitoon tarkoitettuja. Tavallaan voi sanoa, että tämä tilaisuus jolloin kyläläisetkin saivat tehdä ostoksia, oli samalla eräänlainen ”avoimien ovien päivä”.

Koululla oli oma kappeli. Sinne pääsi käymään, kun oli jonkun kylässä asuneen emigrantin siunaustilaisuus. Oli se seremonia erilainen kuin mitä vastaava luterilainen.

Minä ainakin näin elämäni ensimmäiset kilipukit siinä koulun ympärillä olleessa metsässä. Niistä kilipukeista oli joskus vähän harmiakin, kun eivät pysyneet omalla puolellaan.

Toinen harmin aihe oli se pieni ”karvaturri” koira, Ruso nimeltään. Ruso juoksi maantielle ja huuti räkytti tiellä kulkijoille. En osaa sanoa, miten monet housunlahkeet se ehtikään repiä. Eräsikin mummo oli läheisessä metsässä marjassa, kun Ruso kävi yllättäen kenkään kiinni, veti ja vei mennessään. No, saatiin kenkä aikanaan takaisin. Lapset pelkäsivät Rusoa.

Kylälukuset

”Kylälukuset” olivat joka talvinen tapahtuma, noin helmi - maaliskuussa. Silloin tulivat pappi, lukkari tai pitäisi kai sanoa kanttori, lienee ollut vielä suntiokin mukana, kuulustelemaan kyläläisten uskonoppia. Kyseltiin vähän katekismusta ja muutamia raamatunkohtia, kanttori laulatti virsiä. Rippikouluun menijät kävivät ”pyrkimässä” niin kuin sitä tapahtumaa sanottiin. Pienimmät lapset lukivat, kuka mitä osasi. Kanttori antoi todistuksen, siinä saattoi lukea ”hyvä” tai ”pieni lupaava alku”

Mutta se mikä tässä touhussa oli mukavinta, oli se kun sai mennä ostamaan osuuskaupasta ”markanpullan”, se oli jotakin aivan erikoista. Pulla muistutti ulkonäöltään lähinnä nykyajan korvapuustia, mutta oli huomattavasti suurempi ja jopa paremman makuinen, silloiset lapset sen maun kyllä muistavat.

Tähän lopuksi vielä siitä lukemisesta, kyllähän meidän ikäisemme osasivat lukea, mutta ei se kaikille helppoa ollut. Seuraavaksi pieni kasku aiheesta.

Vanha rovasti ottaa talon rengin kuultavakseen (kyseltäväkseen), koittaa luettaa kirjaa, mutta eihän siitä tule mitään. Koitetaan josko muistuisi jotakin ulkomuistista, ei tule vielä mitään. Jo kyllästyy rovasti ja tokaisee ”eikö sinulla ole mitään päässä pidettävää?” Renki ilostuu ”herra rovasti onhan minulla, kaksi karvahattua ja lierilupakko kolmantena”. No, saat mennä, sanoo rovasti.

Tuli sitten syksy 1939, oli YH-aika. Puhuttiin sodasta ja mahdollisesta evakkoon lähdöstä. Naapuripitäjästä Kivennavalta lähtivät asukkaat rajakylistä, mutta ehtivät tulla takaisinkin ennen lopullista lähtöä. Venäläinen koulu evakuoitiin ensimmäisenä. Ei ole tietoa koska lähtivät.

Meillä kylässä oli paljon armeijan miehiä majoitettuna, eikä ollut paikkaa vapaa-ajan viettoon varten. Ainoa suurempi tila olisi ollut Seurojen talo, mutta se oli käytössä. Lotat alkoivat miettiä asiaa ja tulivat siihen tulokseen, että venäläinen koulu on tyhjä ja siellä on tilaa. Tuumasta toimeen, järjestimme siivoustalkoot ja päätimme avata näissä tiloissa kahvilan.

Pääsimme hankkeessa niin pitkälle, että avajaiset olivat 29.11.1939. Tarjoilu ei ollut sen häävimpää kuin kahvia ja teetä ja tietysti pullaa. Jonkinlainen gramofoni ja jokunen levy olivat ahkerassa käytössä koko illan. Muistini mukaan kappale ”Oi Joosef, Joosef” soi useasti illan aikana ja taisipa jäädä viimeiseksi minkä muistan. Meillä oli oikein mukava ilta, mutta se jäi valitettavasti ensimmäiseksi ja viimeiseksi. Jo seuraavan päivän iltana tuli käsky lähteä evakkomatkalta, monelle meistä se olikin viimeinen lähtö kotikylästä.

Marraskuun 30. päivä vuonna 1939

Marraskuun viimeisen päivän aamu valkeni vähän harmaana ja tuntui kuin olisi ollut tulossa lumisade. Elettiin YH-aikaa ja kaikki oli vähän epävarmaa olemista ja odottamista. Sotilaita oli kylässä majoitettuna lähes joka talossa. Tänä aamuna ”pojat” lähtivät käskynjakoon niin kuin muinakin aamuina, ”huulta heittäen”. Ei kulunut pitkää aikaa, kun tulivat hakemaan varusteitansa ja

ilmeet olivat sen mukaiset, sota on syttynyt. Noin kello 10 aikaan aamupäivällä opettaja lähetti lapset koulusta kotiin. Sota on syttynyt.

Epävarma oleminen jatkui, kukaan ei osannut tehdä muuta kuin odottaa. Ilta pimeni, odotus jatkui, kunnes siinä 7-8 aikana tultiin sanomaan, että nyt on lähdettävä. Mukaan saa ottaa eväitä parin kolmen päivän tarpeen ja vaatteita, mutta ei suuria kantamuksia. Juna lähtee Kanneljärven asemalta klo 10 illalla. Toisin sanoen annettiin pari tuntia aikaa lähteä. Senhän nyt arvaa, että kiire siinä tuli. Asemalle oli matkaa 10 kilometriä, eikä oikein tiedetty lähteäkö kärry- vai rekipelillä, tie kun oli jäinen ja liukas. No, asemalle tultiin ja junaankin kotiväkeni pääsi. Itse tulin yöllä kotiin, kissa siellä ihmetteli hiljaisuutta, joka talossa nyt vallitsi.

Joulukuun 1. päivän aamuna oli pientä pakkasta ja ilma oli kirkas, kun hoitelin tavallisia aamuaskareita, lypsin lehmät ja ruokin muut eläimet. Muutamia lentokoneita lensi ylitse ja kaukaista jylinää kuului. Päivällä kävin riihellä avaamassa ovet ja samalla panin sinne lappusia mitä viljaa ja kenen ne ovat. Iltapäivällä näin ensimmäiset väsyneet ja likaiset sotilaat, kun niitä tuli polkupyörillä kylään. Illan hämärtyessä lähdin kylälle katsomaan oliko ihmisiä vielä lähtemättä. Menin Mikkolais Juoneksen taloon ja seisoin ovensuussa, melkein pimeässä tuvassa en nähnyt muita kuin sotilaita. Sitten tulin takaisin ja menin Pimiän tupaan, siellä Antti järjesteli lähtöä, heiltäkin oli jo muu väki lähtenyt. Osolaunuksen Mikko ja Hilka olivat myös lähdössä. Illalla sitten lähdimme lehmien kanssa kohti asemaa. Ensin oli vaikea saada elukat ulos navetoista, kun ulkona oli pimeää ja kuului jo aikamoista jyrinää ja pauketta Kuuterselästä päin, taivaanranta loimusi punaisena, tuntui kuin joskus olisi näkynyt liekkien leimahduksia. Näin me jatkoimme kulkua ja iltayöstä tulimme Harjun kylään, jossa saimme elukat vähäksi aikaa suojaan (talon nimeä en muista). Tämä oli ensimmäinen yö.

Aamulla lähdimme kohti Lounatjokea, siellä näimme paljon lehmiä yhdessä aitauksessa, mutta me emme pysähtyneet, vaan jatkoimme matkaa kohti Perkjärveä. Kovin pitkälle emme kuitenkaan päässeet, sillä elukat väsyivät, sorkat repeilivät eikä meillä ollut niille rehuakaan. Sitten jouduttiin miettimään mitä tehdään, yritetäänkö kuitenkin jatkaa eteenpäin. Päädyttiin siihen, että jätetään lehmät metsään ja jatketaan itse eteenpäin. Näin teimme, köytimme lehmät puihin kiinni ja jätimme sinne. Kaipa tämä oli oikea ratkaisu, sillä kyllä ne lehmät sieltä joku korjasi.

Jatkoimme matkaa ja tulimme Muolaan ”keskikylä” nimiseen kylään, siellä sotilaat sytyttivät taloja palamaan. Savua oli ja kaikenlaista pauketta ja hälinää. Ihmisiä ja karjaa tiellä, jokainen yritti mitä nopeimmin päästä pois sotilaiden jaloista.

Mikko oli kotoa lähtiessä ottanut rekeen ”lihatiinun” siinä oli suolatut sianlihat, olihan ”siantappo aika”. Hevoset alkoivat väsyä, reki ei luistanut vähälumisella tiellä ja oli kiire päästä pois. Yhtäkkiä Mikko pysäytti hevosen ja yhdessä Antin kanssa nostivat lihatiinun reestä ja vierittivät sen maantien ojaan, vasemmalle puolelle tietä, sillä puolella oli syvempi oja. Kuorma keveni tällä tavoin noin 100 kilon verran. Matka jatkui, tulimme Heinjoelle ja aloimme katsella missä voisimme yöpyä. Joku paikallinen asukas neuvoi ja sanoi, että hovissa on varmaan tilaa. Löysimme tämän ”hovin” ja kävimme kysymässä yöpaikkaa. Ovella oli mahtavan vai sanoisinko ”vaikuttavan” näköinen naisihminen, joka käski tai kehotti kysymään pehtoorilta. Saimme yöpyä, sitä en enää muista annettiinko meille mitään suuhunpantavaa, mutta hevosille annettiin. Aamulla matka jatkui, lunta sateli hiljalleen, joten reki luisti paremmin. Koko ajan oli sellainen tunne, että olisi pitänyt päästä kotiin.

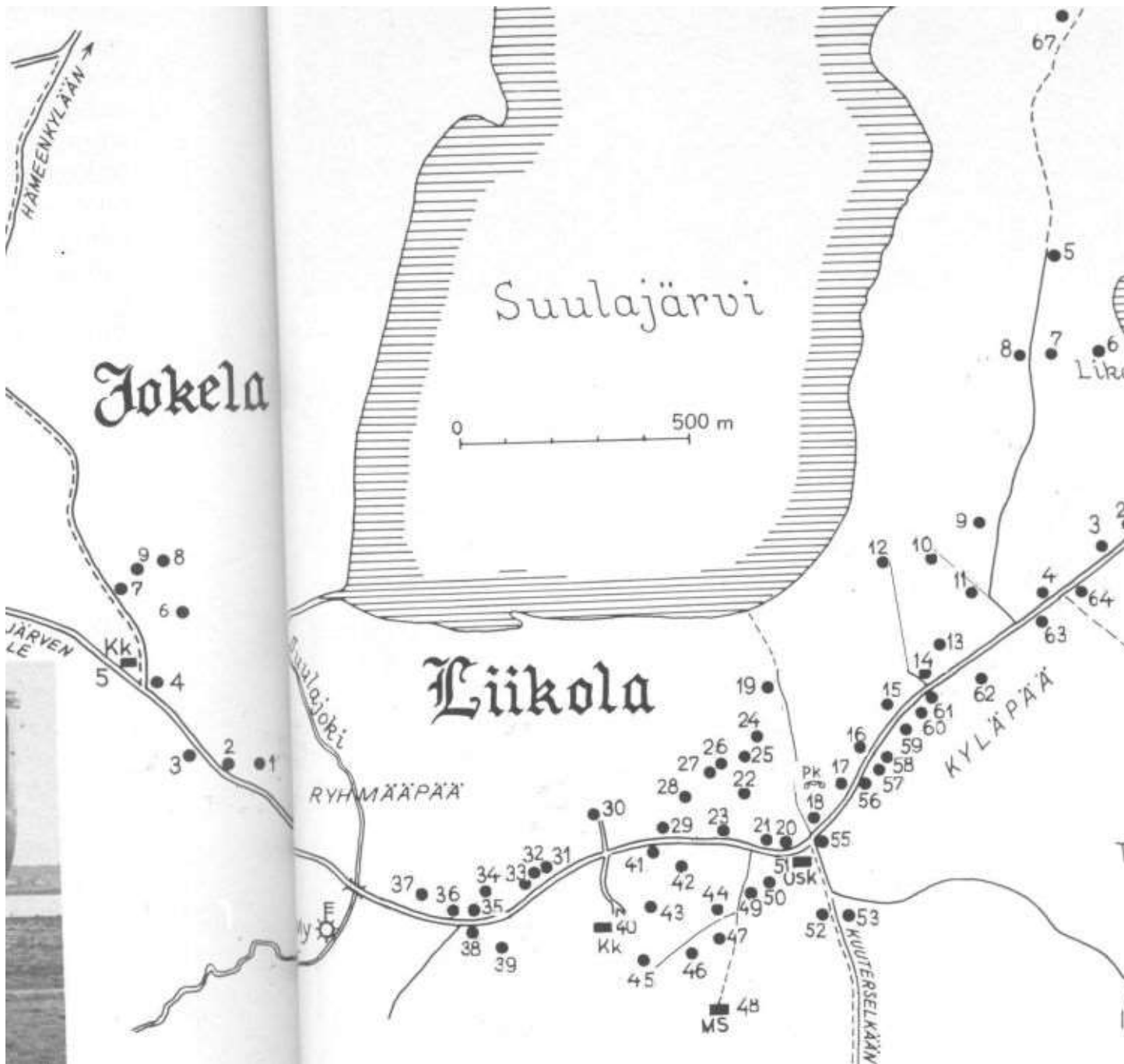
Seuraavan yön vietimme Rättijärvellä, taisi muuten olla toinen yöpaikka missä sai nukkua oikein sängyssä. Ei ollut mahdollisuutta riisua vaatteita, ei edes ”monoja” jalasta koko viikon aikana kuin kaksi kertaa. Kuljimme Saimaan kanavan vartta pitkin ja seuraava yöpaikka oli joku kanavanvartija tai miksi häntä pitäisi sanoa. Siellä nukuimme ihan kamarissa. Lappeenrannan liepeillä ehkä Lauritsalassa oli seuraava yöpyminen. Siinä paikassa oli tungosta, hyvä kun pääsi lattialle istumaan.

Tuli kuitenkin jälleen aamu, 6.12 itsenäisyyspäivä, oli aikalailla pakkasta ja tulisi kirkas päivä. Ajoimme aamulla kuuden aikoihin Lappeenrannan kaupungin läpi, suuntana Kouvola. Tässäkin välillä oli vielä kaksi yöpymistä. Toisen paikan muistan siitä, kun talon emäntä oli leipomassa ja saimme lämpimäisleipää. Luumäki muistuu mieleen sellaisesta asiasta, kun keskellä päivää eräästä tienvarren talosta kysyimme lupaa päästä keittämään kahvia. Lupaa ei annettu.

Matka jatkuu, viimeisen yön olimme Kaipiaisissa Hietamiehen kylässä, oli suuri ja pimeä tupa, mutta olihan lämmin. Tässä onkin viimeinen matkapäivä menossa, sillä lähestyimme Kouvolaan, josta sitten jatkoin matkaa junalla kohti Kiikkaa, sen tiesin olevan majoituspaikkamme. Antti, Mikko ja Hilikka jäivät hevosineen Kouvolaan.

Näin päättyi ensimmäisen evakkomatkan ensimmäinen viikko. Toinen lähtö 1944 onkin uusi juttu.

Kyllikki Rauhala

Liikolan asukkaita

Talojen numerointi muutettu (Kanneljärvi II kirjan numerointi suluissa, x-talot puuttuvat kirjasta)
 Katselemme nyt kylän asutusta Kivennavan puoleisesta laidasta. Likolammen ohittamisen jälkeen oli maantien oikealla puolella

1. Karoliina (s. Kakko) talo 1876-1943 I pso Risto Määttäsen 1868-1898 Lapset:
 Aino 1895-1895, Tilda 1898, Katri (Kaisa) 1896, II pso Paavo Isr.p Määttäsen 1880-1932; Yrjö
 1903-1955, Aino (Hippeläinen) 1905-1968, Väinö 1905-1968 (muuttanut Markkolaan), Toivo
 1909, Pentti 1912, Impi (Kallio) 1916, Irja 1920-1923
2. Nikkanen Pekka Nikod.p 1884
3. Määttäsen Yrjö 1903-1955 ja Tilda (s. Anton) 1907-1975
 Maire (Koponen) 1931. Lauri 1938.

Tässä talossa oli aikoinaan Maksiman puoti

4. Määttänen Paavo 1886 ja Manta (Amanda s. Toivonen) 1900
Eino 1919
Kauimmaisena sivutien varrella, joka tuli Suulajärven ja Likolammen välistä jokseenkin suoraan pohjoisesta Kivennavan tielle oli
Lähempänä Likolampea asuivat
5. Määttänen Risto 1889-1974 ja Ida (s. Mutta) 1897-1979
6. Määttänen Pekka 1881-1948 ja Anni 1989 (s. Tervonen)
Urho 1912-1974 ja Viljo 1914 (muuttaneet muualle), Hilda 1915 (Lahti), Laila 1920 (Åström),
Eevi 1925 (Tarnanen), Martti 1927
7. Havia Matti 1870-1931 ”Kala-Matti”, ja Ulla 1878-1965 (s. Havia)
Viljam 1903, Lyyti 1905, Aino 1907, Martta 1912, Saima 1914 (muuttaneet jo pois kotoa),
Laina, Väinö 1919, Elsa 1901 ja hänen poikansa Arvi 1923-1944
Jatkettaessa Kivennavan maantietä kohti, asuivat tien vieressä
8. Dorn Edvard s. Ukrainassa ja Maria (s. Nikolaijeva) s. Pietarissa 1889
Nikolai (Kola), Boris 1924 (Boba) emigrantteja, Edvard oli viulutaiteilija
9. Tästä on mökki purettu. Aatu-Helenan mökki
10. Kauranen Pietari 1862 ja Helena 1874 (s. Havia)
Edvard 1893-1977, Aino 1895 (Ruuskanen), Vilho 1897-1958, Pentti 1899-1978, Vietti 1901-
1983, Ville 1902 Toivo 1904, Hilma 1906 (Määttänen), Miina 1909 (”Mimmi” s. Jääskeläinen)
Väinö 1911-1979, Armas 1913, Taavetti 1915-1941, Eino 1917-1998, (osa luetelluista oli jo
muuttanut pois)
11. Kauranen Paavo 1859-1945 (vanha isäntä)
Aino 1902, Pentti 1899-1978 (vävy) ja heidän lapset Tuovi 1933, Riitta 1943
12. Kauranen Jooseppi 1975 (saarnamies) ja Anni 1872 (s. Tolvanen Tohmajärvi, tunnettu kuppari)
Mikko Kauranen 1866 (Joosepin veli, katosi sodan aikana johonkin metsän kätköön)
13. Tässä oli ennen seurantalo, joka siirettiin kohtaan 46
14. Kauranen Tahvo 1889 ja Maria 1887 (Aino Maria s. Nikkanen)
Uuno 1913 (oli tullimiehenä Viipurissa)
Elsa 1897 (Tahvon sisar) ja hänen tytär Irja Kauranen 1922
Helena 1860 (s. Havia) oli Tahvon äiti, itseoppinut kylän kättilö.
15. Anton Kristiina 1876 (s. Määttänen) pso Johan Reihold Anton 1864-1916
Ruudolf 1903-1940, Paul (myöh. Aulavuo) 1905-1978, Tilda 1807-1975 (Määttänen), Yrjö
1909-1941, Martta 1913-1994 (Suikkanen), Rosa 1914 (Sundelin) Anton-suku on Virosta
Vörumaan Somerpalusta
Täällä oli ensin puhelinkeskus, mutta muutti myöhemmin Jussilaan
16. Määttänen Ville 1881 ja Elviira 1890 (s. Osolanus)
Silja 1914 (Otranen), Helvi 1919-2001, Taimi 1921, Arvo 1924, Lauri 1926, Olavi 1927 ja Oiva
1931 kuolivat alle vuoden ikäisenä
Otranen Tahvo 1908 ja Silja 1914
Kalervo, Liisa, Tommi
17. Määttänen Juones 1877-1933 ja Miina 1884-1994 (s. Havia)
Lempi 1924 (Salo)
Kauranen Vietti 1901-1983 ja Aino Joonaan tr 1908
ja heidän lapset Ilmari 1935, Ritva 1942
Tässä talossa oli aikoinaan majatalo ja taisipa olla ensimmäinen autokin.
18. Havia Miina 1881 pso Joonas Hent.p Havia 1870
Viljami 1901 ja Kaisa 1911 (Anna Katriina s. Osolanus), Toivo 1902-1950 muutto Uk:lle 1929,
Elina 1905 (Lipponen), Arvo 1916, Lempi 1918 (Kauttu)

Puhelinkeskus

19. Jääskeläinen Tuomas 1906 ja Mimmi 1909 (Kauranen)
Teuvo. Asuivat vähän kauempana tiestä, lähellä Suulajärven rantaa. Talo oli ennen Herman ja Helena Havian, pojat Kalle, Risto ja Otto

Jatketaan edelleen tien oikeata puolta, seuraavana on

20. (22) Havia Väinö 1909 ja Martta 1907 (Osolanus)
Seija 1931 (Ruohonen)
Ulla 1865-1939 (s. Iivonen, Väinön äiti)
21. Antti ja Kerttu Huurton talo, eivät kuitenkaan itse asuneet tässä, opettajia. Risto Konkari asui jatkosodan aikana.
Kauempana tiestä oli
22. (23) Havia Eemil 1894 ja Anna-Stiina 1895 (s. Havia)
Eila 1920, Oiva 1920
Tässä talossa oli alakoulu, opettaja Elina Häkli-Määttänen
23. (20) Havia Nikodemus 1870 ja Lovisa 1870 (s. Määttänen) (
Tilda 1891 (Luukka), Vilho 1894 (Lappeelle -24), Anni 1896, Aino 1903-1944, Eino 1904, Selma 1909 (Partanen), Raakel 1910 (Toivonen), Onni 1912.
Sitten lähdetään ryhmän kujasille
24. Konkari Joonas 1879)
25. Konkari (nyk. Kaisjoki) Risto 1891 ja Iida 1892 (s. Nikkanen)
Väinö 1913-1996 ja Arvo 1915-2005 (olivat jo muuttaneet pois) Kauko 1920, Irja 1926 (Vainikka), Martti 1925-1944, Reino 1931-1982, Hilikka 1928 (Suominen), Irma 1935 (Mäkinen)
26. (27) Havia Israel 1890 ja Hulda 1898 (s. Nikkanen)
Kauko 1921
27. (26) Havia Mikko
28. Kakko Sulo 1902 ja Ilmi 1907 (s. Lipponen)
Terttu 1929, Jorma 1930, Aarre 1936, Raimo 1942
Väinö Kakko 1906
Jorma Kakko oli lahjakas keskimatkojen juoksija 50-luvulla.

Tullaan jälleen maantien varteen

29. Havian sisarukset Ulla 1879-1947 ja Juho 1882 (Juoseplaisii)
30. J.V. Mäkeläisen 1882 perikunta
Kyllikki 1922, Kaino 1923, Annikki 1925, Vilho 1927-1942, Väinö 1928, Eila 1930, Kauko 1933
Alina 1895 (s. Hyvärinen) ja Kyösti Kirjonen 1937
31. Kakko Ville ja Maria (eivät itse asuneet, vaan talo oli vuokrattu)
Kunnan kulkutautisairaala oli tässä jonkin aikaa.
32. (x) Havia Ulla 1880 pso Taavetti 1881-?
Helvi 1915, Kauko 1918, Aira 1921, Onni 1924
33. (32) Pimiä Antti 1890 ja Miina 1896 (s. Osolanus)
Arvi 1918, Aulis 1920, Siiri 1923 (Lumme), Maire 1925, Mirja 1928 (Raimela), Raili 1931 (Aarnio), Kalevi 1937
Karoliina Osolaunus 1884
34. (33) Antti ja Kerttu Huurto (entinen Beskofin huvila) Asuivat kesäisin
35. (34) Havia Vihtori 1884-1962 ja Katri 1892-1959 sekä tytär Veera 1924

36. (35) Havia Herman 1879-1957 ja Tilda 1884-1961 (s. Määttänen)
Saimi 1903, Tyyne 1905, Toini 1910, Liina 1912, Lempi 1916 (Launiainen) (olivat muuttaneet jo pois), Tauno 1913-1995, Taimi 1922, Laura 1926,
Mauno 1917-1986, Keijo 1920
Havia Toivo 1907-1983 ja Lyyli 1917 (s. Määttänen) (Toivo oli hanuristi)
37. (36) Vihtori Kostila (entinen Kossakoff)
Kävi harvoin kesäisin.

Nyt lähdetään kulkemaan tien toista puolta, takaisin kylänpäähän

38. Havia Kalle 1884 ja Eveliina 1884 (s. Närvänen)
Arvo 1919-1990, Saima 1922
39. Havia Iisakki 1884-1947 ja Anni 1885 (s. Suutari)
Havia Väinö 1914 ja Hilka 1919 (s. Nikkanen)
40. Pieni asumaton aho ja sitten tie Venäläiselle koululle
Tullaan takaisin maantien varteen.
41. Havia Matti 1886 ja Katri 1885 (s. Havia) Tosiasiassa tämä paikka kuului Tuomas 1894- 1950 ja Malakias 1891 Kauraselle.
Tästä lähtee tie ylös maantieltä ja tämän tien varrella oli
42. (x) Kakko Salamon 1885 ja Aina 1888 (s. Sarvi)
Väinö 1913 ja Toivo 1915-1940 asuivat jo muualla
Tiestä vähän kauempana oli (kanapatsikan)
43. (x) Havia Ville 1860-1930 ja Ulla 1878 (s. Kakko)
Anna 1913 ja Erkki
Kerttu 1916
Saman kylätien tuntumassa
44. Tilda Seppäsen 1880 (Nikkanen) kesähuvila
Unto Seppäsen 1904 Pyöreä torni, jossa hän kirjoitti tunnetut kannakselaisaiheet romaaninsa. Tornin oven päällä olleessa laudassa oli teksti ”Unta täynnä Unnon aitta, Irma”.
Jos vaikka kirkonkyläläiset omivatkin Unton, oli meillä Tornin.
45. (42) Havia Ville 1861 (Mikkelin Ville) pso Helena s. Toivonen 1869-1923
Sulo 1903, Samuli 1907
”Nyt on kaikki kyntäjät kärsällään” totesi Mikkelin Ville, kun hänet köytettiin sian kanssa samaan rekeen.
Näin saatiin Villekin sodan jaloista pois. Ville ei halunnut lähteä.
Sitten jatketaan samaa tietä ja täällä on
46. (44) Määttäsän Juho 1890 ja Anna-Mari 1893 (s. Osolanus) huvila, siinä asui pitkän aikaa Sederlund-niminen perhe.
47. (45) Tässä asuivat sisarukset
Havia Otto 1895, Sakari 1903-1978 ja Elina 1906-1994 sekä Elinan tytär Leila, Väinö 1897 oli jo muuttanut pois
48. (46) Tästä tie jatkui Maamiesseurantalolle
Taas tullaan maantielle päin ja nyt on
49. (47) Osalaunus Mikko 1889 ja Karoliina 1891-1949 (s. Havia)
Armas 1912, Lahja 1915 (muuttanut Markkolaan), Helvi 1916, Hilka 1922,
Nyt ollaan maantiellä, mutta on vielä yhdet kujaset ja tässä on
50. (48) Maria Ranki
Tästä lähtee Kuuterselän tie ja tässä risteyksessä on
51. (49) Halilan osuuskauppa RL
Rakennuksen omisti Paavo Hietanen 1899

Matka jatkuu Kuuterselän tietä

52. (50) Nikkanen Hilja 1900
Pentti 1924-1944 ja Iivari 1927 ”Iivi”
53. (51) Havia Israel 1882 ja Manta 1888 (s. Kuisma) Manta oli Antti Hussin leski, kutoja
Hyytiä Eelis 1913-1976 ja Lempi 1918
Kirsti Paloposki Eliksen sisarpuoli
Tästä lähdemme sitten yhdelle kauniimmista rannoista ja täällä asuvat vähän matkan päässä kylästä
54. (52) Havia Matti 1878--1947 ja Katri 1881 (s. Nikkanen)
Alma 1913, Eero 1916-1941, Yrjö 1919, Rauni 1923-1942
Onkjärven Matti = Matti Havia

Jälleen tullaan takaisin Kuuterselän tienhaaraan ja tässä on ensimmäisenä

55. (53) Havia Juho 1897 ja Edla 1906 (s. Rokka) Tässä oli ennen Kalle Nikkasen kauppa
56. (54) Määttänen Juho 1890-1967 ja Anna-Mari 1893 (s. Osolanus)
Väinö Otranen 1911
- 57.(x) Aino Metelinen 1873-1940, kiertokoulunopettaja
58. (55) Lahti Maija-Stiina 1878 (s. Määttänen)
I pso Ville Launiainen 1876-1901,
II pso Joonas Lahti 1877-1930
Väinö 1906-1941, Eero 1920-1942

59. (56) Osalaunus Kristiina 1872 (s. Hyytiä) pso Joonas 1863-1929
Mikko 1893, Taimi, Viljo
60. (57) Osalaunus Miina 1886 (s. Kirjavainen) pso Kalle 1878
Aino 1905 Yrjö 1906, Tahvo, Vilho, Helmi, Ainon p Seppo 29
61. (58) Kauranen Joonas 1880 ja Helena 1890 (s. Pimiä) I pso Katri Havia 1885, jonka lapset
Onni 1921-1941, Marjatta
62. (59) Mikko Kaurasen 1855-1922 perikunta
Tuomas 1894-1950 tullimies ja Maria asuivat muualla, kesät kuitenkin Liikolassa
Evert 1917 ylioppilas, myöhemmin tullijohtaja, Emilia 1899 ja hänen tr Kirsti 1925, Ulla 1887
asui Kivennavalla
63. (60) Nikkanen Juho 1865-1949 ja Maria 1864-1948 (s. Pimiä) Juhon I pso Varpu Määttänen
1861-1902
64. (61) Määttänen Rikhard 1900-1987 ja Elma 1907 (s. Kolehmainen)
Harri 1928
65. (62) Määttänen Paavo 1883-1976 ja Helena 1888-1959 Paavon I pso Hanna Väyrynen 1887-
1926
Urho 1914, Impi 1917 (Sjöblom), joka on NHL-kiekkoilija Esa Tikkasen mummo, Tauno 1919,
Vilma 1922-1999 (Kukkonen), Pauli 1928-1986, Aarne 1928 Tien varressa oli Paavon paja,
jonka kivijalkaan Unto Seppäsen muistolaatta kiinnitettiin 2004, mutta vain ruuvien jäljet olivat
vuoden kuluttua näkyvissä.
66. (63) Määttänen Kalle 1885-1970 ja Ulla 1886-1976 (s. Määttänen)
Viljo 1909-1977, Arvo 1912-1933, Eino 1916-1989, Eero 1919-1940, Tyyne 1921, Kauko
1924-1970, Venla 1927, Unto 1930-1988

Sitten vielä aivan kylän laidassa, lähellä Kivennavan rajaa oli Ahosen huvila, asukkaina

67. (64) Liukku Jooseppi ja Tilda 1905 (s. Osolanus) Milja 1928, Heikki 1931, Eino Hautamäki
1926

Täällä pidettiin kesäisin ulkoilmatilaisuuksia, olihan ympärillä laaja puistoalue.
Kylän nuorisolle tämä oli myös hyvin mieluisa kokoontumispaikka.

Kun tässä nyt on käyty talo talolta lävitse kylän asukkaita, huomaa kylässä olleen suurperheitä.
Taisipa olla niinkin, että äiti ne lapset hoiti ja kasvatti kaiken työn ja muun tekemisen ohessa. Tulee mieleeni sanonta, jonka lapsuudessani olen kuullut. Siinä tällainen suurperheen äiti kertoo naapurille - miten ”hetas” mei isä on lapsille, mut jos käset häntä liekuttammaa, ni hää sannoo en mie kehtaa - .